

סימן קצב

דין הפסק טהרה וז' נקיים

גמרא (נידה סו, א): "אמר רבא: תבעוה לינשא ונתפייסה - צריכה שתשב ז' נקיים (רש"י: שמא מחמת תאות חימוד ראתה דס). רבינא איעסק ליה לבריה בי רב חביבא. א"ל: סבר ליה מר למכתב כתובה ליום ארבעה? א"ל אין. כי מטא לארבעה, נטר עוד ארבעה אחרינא, איעכב שבעה יומי בתר ההוא יומא. א"ל מאי האי? א"ל: לא סבירא לה מר להא דרבא, דאמר רבא - תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים? א"ל: אימר דאמר רבא בגדולה דקחזיא דמא, אבל בקטנה דלא חזיא דמא, מי אמר? א"ל: בפירוש אמר רבא: לא שנא קטנה לא שנא גדולה. גדולה טעמא מאי? משום דמחמדא, קטנה נמי מחמדא".

נחלקו הראשונים אם צריכה הפסק טהרה + ז' נקיים או מספיק ז' נקיים?

ר"ן בשם איכא מ"ד - צריכה הפס"ט + ז' נקיים.

רא"ש, טור - א"צ הפס"ט, אך צריכה ז' נקיים כל יום (ובדיעבד פעם אחת סגי), דככל שמתקרבים לחופה הומה ליבה וחיישינן שתראה דס חימוד.

רמב"ן, ראב"ד - א"צ הפס"ט, אך לכתחילה צריכה בדיקה לפחות פעם א' בז' נקיים, בתחילתן או בסופן.

רשב"א - א"צ הפס"ט וא"צ בדיקת ז' נקיים אלא ספירה בלבד (שהרי זו לא ראתה כלל, ודי לה אם אתה חושש שמא ראתה ופסקה מיד, ולא שתאסור אותה כרואה ודאית שמעינה פתוח). וסיים: "אלא שצריך לחוש לדבריהם" (לרמב"ן וראב"ד).

ראב"ה - אם בדיקה ביום התביעה ולא מצאה דס, ואומרת ברי לי - א"צ כלל ז' נקיים, ויכולה להבעל לאלתר, אך הב"י דחה את דבריו.

השו"ע (סעי' א) פסק: ש"צריכה לישב ז' נקיים... ומונה ז' ממחרת יום התביעה, ואינה צריכה הפס"ט... ומיהו צריכה בדיקה תוך ז' (משמע כרמב"ן).

הרמ"א הוסיף - שלכתחילה צריכה בדיקה כל יום, אך בדיעבד די בפעם אחת (כרא"ש).

מהרש"ל (בש"ך סק"א) כתב שכיום נוהגים להפסיק בטהרה ולבדוק כל ז' נקיים.

והסביר **תוה"ש"מ** (סק"א) הטעם, דכיון שההכנות בימינו גדולות, ומסתמא הן נידות - עליהן להטהר כדין כל אשה נדה לבעלה, ולכן צריכה הפס"ט וז' נקיים.

עוד י"ל, שכל הדין הנ"ל נאמר רק בקטנה או בגדולה, ובזמן התלמוד שבתולות נהגו לטבול (דגול מרבנה סק"ב).

מתי מונה הכלה ז' נקיים (סעיף ב')

רשב"א, ר"ן - משעה שמכניס צרכי חופה, שאז היא סומכת בדעתה ומכנינה עצמה לחופה, וחיישינן לדס חימוד. ומשמע שא"צ שהז' נקיים יהיו סמוכים לחופה. וכ"פ **השו"ע**.

מרדכי בשם הרשב"ם, רוקח - הז' נקיים צריכים להיות סמוכים לבעילת מצוה ככל האפשר, והמנהג לא לאחר את הטבילה מהבעילה יותר מג' ימים.

כתב **הגמ"י** - שאם הבעילה התרחקה יותר מכך - צריכה לבדוק את עצמה כל יום עד שתיבעל. והטעם: משתבעוה לינשא עד הבעילה יש חשש לדס חימוד. וכ"פ **הרמ"א**.

ובדיעבד אם בדקה עצמה רק פעם אחת בכל השבעה ימים - מועיל (רמ"א).

הקשה **הט"ז** (סק"א) - כיצד יהודה ותמר וכן בועז ורות לא חששו לדס חימוד ולא ספרו ז' נקיים? ויתרף: **א**. דין ז' נקיים בדין חימוד הוא מדרבנן (שכן מדאורייתא אינה אסורה אא"כ הרגישה), ובזמן יהודה ובוועז לא היתה גזירה זו (ונראה שבזמן שגזרו על כתמים גזרו ג"כ גזירה זו).

ב. כיון שמיד שנתפייסו יהודה ובוועז כבר היו עמהם במיטה - אין חשש לדס חימוד, דהוי לה כמי שיש לו פת בסלו (**ובחוו"ד** כתב דהוא דחוק, דאין סברה לחלק בין זמן מועט לזמן מרובה).

סימן קצב, עמוד 2

החוו"ד תירץ: א. דלא חשו חז"ל אלא בחימוד של נישואין, שחימוד גדול יש במה שיקראו לה שם נשואה (שיותר ממה שאיש רוצה לישא, אשה רוצה לינשא – "טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו"). אבל לביאה של זנות אין כ"כ חימוד, ואין חשש לדם חימוד.

ב. אף דלא קי"ל כראב"ה שמועילה בדיקה, מ"מ אם היה לה מוך דחוק ברחמה כל שעת התביעה ודאי דלא חיישינן. דאי הוה דם על המוך, איבעי ליה לאשתכוחי. וא"כ, אפשר דתמר ורות היה להם מוך דחוק מקודם.

מתי צריכה הכלה להפסיק בטהרה אחר ראייתה? (האם צריכה להמתין כדין פולטת ש"ז?)

בסימן קצו, יא מבואר שיסוד המתנת ימים לפני הפס"ט הוא משום פליטת ש"ז. **לשו"ע** (שם) לא גוזרים שמשא אטו לא שמשא, ולפ"ז פשוט שמשעת גמר ראייתה יכולה לפסוק בטהרה.

לרמ"א גוזרים לא שמשא אטו שמשא, ובדבריו נחלקו:

ט"ז (סק"ז) - בכלה לכו"ע לא גוזרים ואינה ממתנת ימים, כיון שלא הגיעה לכלל תשמיש לעולם.

ש"ך (סק"כ) - כתב שכבר נהגו להחמיר בזה, ורק בשעת הדחק יש להקל.

וכתב **הסד"ט** - שבמקום שכבר נהגו להחמיר - נהוג, אך כשלא נהגו - אין להחמיר בזה.

ובטה"ב (עמ' תעב) כתב: "ואצלינו בודאי שאין מנהג כזה כלל, ובודאי יש להקל".

והדרכ"ט כתב שהמנהג בזה כדעת הש"ך.

ספרה ז' נקיים - ודחו את הנישואין (סעיף ג')

כתב **המרדכי בשם מהר"ם** (שדקדק מלשון הרשב"ם) - שאם דחו - צריכה לחזור ולישב ז' נקיים כשיתפשרו וישלימו, כיון שזו תביעה מחודשת ויש חשש לדם חימוד. וכ"פ **השו"ע**.

אם דחו לזמן קצר האם מועילה המשך הבדיקה בינתיים?

י"א שאם המשיכה הבדיקה, מועיל.

דעת **מהרי"ק** - דכיון שנדחו הנישואין לא מועילה בדיקה בינתיים, כיון שעכשיו אינה נזהרת יפה. וכ"פ **הרמ"א**.

כתב **הט"ז** (סק"ו), שדוקא אם נדחו הנישואין ע"י שני הצדדים, צריכה ז' נקיים מחדש. אך אם החתן דוחה את הנישואין, וצד הכלה רודף אחריו - אין זה נחשב דחיית נישואין.

בערוה"ש (סק"ג) כתב שאם הדבר להיפך - שהחתן רוצה לישא והכלה אינה רוצה להינשא - צריכה ז' נקיים מחדש, כיון שמסיחה דעתה, ובזה חשיב חימוד ממש (א"כ אמרה שבאמת לא רצתה לבטל השידוך). וכ"פ **בבד"ש**, אך **בחוו"ד** לא חילק אם הסירוב היה מצד החתן או מצד הכלה. וכ"פ **הטה"ב** להקל.

אם הדחיה וקביעת תאריך אחר היו באותו מעמד:

לבוש - כתב להחמיר בזה (כיון שהסיחה דעתה).

ט"ז (סק"ו) **וב"ח** - דחו את דבריו, וכתבו שאין זו תביעה חדשה אלא אותה תביעה (באותו מעמד), ואין לחוש לחומרת הלבוש.

וכ"פ **הש"ך** (סק"ו), וכ"פ **בבד"ש** (סק"ה).

אם ספרה ז' נקיים לאחד ותרצתה לאחר:

לבוש, **ב"ח** ו**ט"ז** - פשוט שכיון שזו תביעה חדשה ממש - צריכה ז' נקיים מחדש.

אם החתן לא בא מאונס:

ט"ז (סק"ז) - צריכה ז' נקיים מחדש, שכיון שלא בא באותו יום - מסופקת הכלה, שהרי כל הדרכים בחזקת סכנה. וכשנודע לה שהוא בא, ודאי הוה חימוד מחדש.

משאת בנימין כתב להקל בזה, שכן היא אומרת דבודאי מחמת אונס לא בא, וכשיעבור האונס יבוא.

ש"ך (סק"ז): "ובאמת אין להחמיר בדינים אלו, דבלא"ה הרבה פוסקים סוברים דא"צ ז' נקיים, וגם בדיעבד סגי בבדיקה אחת תוך ז' נקיים לכוי"ע, וגם כל עיקר דין זה הוא מדבריהם". וכן הסכים **בתושל"מ**.

ובשבט הלוי כתב: שכיום, שאפשר להודיע בטלפון או מברק שאינו יכול להגיע, כיון שלא הודיע מוכח שרוצה לבטל את השידוך, וצריכה ז' נקיים מחדש.

בטה"ב (עמ' תפז) דחה דבריו, שכן לפעמים יקרה אונס כזה שלא ימצא בקלות טלפון, ולכן כיון שדין זה הוא חומרה מדרבנן אין לזוז מהסכמת האחרונים הנ"ל.

עבר וכנסה לפני שגמרה לספור ז' נקיים (סעיף ד')

רשב"א ראב"ד - דינו כדין שאר חתן שפירסה אשתו נידה, שאסור להתייחד עמה, שמא יתקפנו יצרו.

רמב"ם (פי"א, ה"י) - אם הוא ת"ח - יכול להתייחד עמה, כי הוא יודע שהוא אסור לבוא עליה, ולא יקרב אליה עד שתטבול.

המחלוקת נובעת מפירוש **הגמרא ביבמות** (לו, ב): "רב כי איקלע לדרדשיר מכריז ואמר: מאן הווא ליומא (מי רוצה להינשא לימים ידועים ובסופן אתן לה גט)? ותירצו שם: "שאני רבנן דפקיע שמיהו... רבנן שלוחיהו הוו משדרו ומודעי להו. ואיבעית אימא לרבנן, דייחודי בעלמא הוא דמייחדי להו".

הרמב"ם - שהיו הת"ח מתייחדים עמהם בבית אחד, ולא היו באים עליהם (והוי כמי שיש לו פת בסלו).

רשב"א ראב"ד - שהיו מייחדים אותם להם לנישואין, אך לא היו מתייחדים איתם.

אולם, **הב"י** ביאר: שהרמב"ם לא חולק על הרשב"א בזה שאסורים ביחוד, אלא שבדבריו אלו מחדש שאע"פ שהרמב"ם אוסר לישא אישה נידה (והטעם: שמא בזמן שלא יזהרו המשמרות יבוא עליה), מ"מ מתיר לת"ח לישא נידה מהטעם שלא חושדים בו שיחמוק מעין המשמרות. אך בודאי אינו מתיר לשהות עמה בלא יחוד.

לפי"ז פסק **בשו"ע**: שדין כנסה בתוך ז' נקיים, כדין פירסה אשתו נידה - שאסורין ביחוד, והוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים (הב"י הסביר שאף הרמב"ם, כל התרו לת"ח הוא רק לישא נידה (מה שא"כ עם הארץ). אבל להתייחד ודאי אסור).

כנס אישה ולא בעלה, ולאחר מספר ימים פירסה נידה

יש מתירין ביחוד (כיון דחזינן דיצרו לא תקיף עליה, לא חוששים שיבוא עליה), ויש אוסרין ביחוד (כפשט התלמוד - שכל שלא בעל אסורין ביחוד).

תה"ד - כתב להתיר, אך סיים: "והמתמיר תע"ב" (הטעם שתה"ד התיר: משום דדמיא לשור המועד שעברו לידו ג' שוורים ולא נגח אותם - מוכח דנח יצריה, ה"ה הכא אצל אדם, כיון שלא בעל אותה מספר ימים מוכח דנח יצריה. אך ה"ט"ז חולק, דלא דמיא, דהתם טבע השור לא לנגוח, ואילו סתם אדם יצריה תקיף עליה, ומקרה הוא דלא בעל עד כה. אך ה"ש"ך בנקה"כ חולק וס"ל דסתם בני אדם בחזקת כשרות). וכ"פ **הרמ"א**.

ה"ט"ז (סק"ז) כתב כאוסרין, ולא משום תע"ב, אלא משום שזהו עיקר הדין (ה"ש"ך חולק, ובנקה"כ דחה דבריו).

צורת השמירה על כלה נידה

ראב"ד ורבינו ירוחם : תרווייהו - גם הוא בין האנשים וגם היא בין הנשים. ודוקא בלילה אך ביום מותרים ביחוד.

רא"ש : די באחד מהם - או הוא בין האנשים או היא בין הנשים, אך גם ביום אסורים ביחוד. וכ"כ הר"ה (שאסור גם ביום).

רשב"א : כדעת הרא"ש, אך זהו דוקא בחדר אחד. אבל אם אינם ישנים בחדר אחד, אין צריך שימור כלל (הכוונה לבית אחד).

[כמה שומרים צריך? **הגהות מיימוניות** - שני שומרים ושתי שומרות (**כ"מ** - "בין האנשים ובין הנשים" - בלשון רבים), **מרדכי** - די בשומר אחד. ונהגו כמרדכי - **בדה"ש** סקני"ג].

הרמ"א הביא את שתי הדיעות, וכן את הרשב"א, וכתב שהמנהג ליקח קטן לחתן וקטנה לכלה, ואפילו ביום.

גיל קטנים אלו : **ש"ך** (סקי"ד) **בשם הב"ח** - שיהיו בגיל שיודעים מהי ביאה ומבינים בכך - אך שלא יהיו בגיל שימסרו עצמם לביאה :

בקטן - י"א בגיל ט' שנים, וי"א שהגיל הוא ז' שנים.

בקטנה - כל שבושה לעמוד בפני אנשים בלא בגדים.

בתושל"מ כתב שגם גדולים כשרים לשמירה זו, כי החתן והכלה שומרים הם זה את זה שלא יזנועם הגדול והגדולה.

וכ"כ **החזו"א** (סי' צא, סק"ג) לסמוך ולהתיר בגדולים כשאין קטנים (**בדה"ש** סקני"ה).

ובטה"ב (עמ' תצז) כתב, שנראה שהעיקר כראב"ד.

בדה"ש (סקני"ז) כתב שביום אין צריך שמירה לשניהם, אלא די בחד מינייהו (כיון שיש פוסקים שביום אין צריך שמירה כלל).

מחזיר גרושתו (סעיף ה')

ב"י בשם תשובת הר"ש בן הרשב"ץ : צריכה להמתין ז' נקיים, כיון שמתעורר חימוד חדש. וכ"פ בשו"ע.

אם לא גמרה לספור ז' נקיים : **ט"ז** - מותר לו להתייחד עמה, דכיון שכבר בעלה כשהיתה אשתו בפעם הראשונה, לא תקיף ליה יצריה.

אם פירסה נידה : י"א שמהטעם הנ"ל מותר לו להתייחד עמה (**תפארת למשה**). **רעק"א** פקפק אם שייד לסמוך על סברה זו גם בנידה גמורה, **ובבדה"ש** (סוף הסימן) כתב שנראה להקל בזה.